

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

21 Quinam ex cooperantibus ad vsuras teneantur ad restitutionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

Falcidiam detrahunt. portione, vt solutis debitis legitimam vel quartam illam, quæ Falcidia dicitur, obtineant; vt patet ex dictis cap. 19. dub. 7.

DVBITATIO XXI.

Quam ex cooperantibus ad vsuras tenentur ad restitutionem.

178
Qui agunt partes vsurarij, tenentur.

Respondeo & Dico Primò, Omnes eos teneri, qui agunt partes vsurarij, & sunt causa efficax cur vsuræ soluantur, vel solutæ non repetantur. Tales sunt Primò, Qui persuadent alicui vt fiat vsurarius & vsuras exigat; vt rectè Nauarr. cap. 17. nu. 263. & Sotus l. 6. q. 1. art. 4. sub finem. sicut qui suadet alteri vt fiat fur, tenetur de damno inde secuto; nisi fortè putauerit, mutuatariis, qui aliter mutuum obtinere nequeunt, id gratum fore. tunc enim quodammodò illorum partes agit, ipsisque tacite consentientibus & ratum habentibus, suadet.

179
Excommunicantur Iudices.

Secundò, Omnes Iudices, qui statuto vel sententia compellunt soluere vsuras, vel decernunt vt solutæ non repetantur, tenentur in solidum iis, qui eas ob hanc causam soluunt, vel solutas non audent repetere. sunt etiã hi ipso facto excommunicati, vt patet Clementina vnica, de vsuris. Secus est, si vsurarios solum in Republ. permittant, ad maiora incommoda vitanda, nullum eis auxilium præbentes: tunc enim non censentur vsurarum causa: nisi fortè ingentes summas pro licentia fœnerandi exigant, vnde fiat vt ipsi vsuras augeant, & pauperes magis exhauriant.

Pretium pro licentia fœneris.

Abusus insignis.

Sicut in quibusdam sit locis, vbi tanta pensio vsurariis imponitur, vt penè tertiam partem lucri soluere cogantur. Vnde augent vsuras, & exigunt à mutuatariis circiter 33. in centum per annum; id est tres quadrantes in libram Flandricam per hebdomadam; cum pro se, remissa illa pensione, sint contenti 21. in centum, & duobus quadrantibus in libram per hebdomadam. Tenentur tamen solum secundo loco, nempe in defectum vsurariorum, quando fuerunt causa.

Denegatio actionis.

Petes, Vtrum Iudices possint denegare actionem repetere volentibus vsuras. Videntur non posse; quia d. Clement. vnica de vsuris, excommunicat omnes Iudices qui impediunt vsurarum repetitionem. at denegare actionem ad repetendum, est impedire repetitionem: ergo. Deinde, quia Iudices tenentur ex officio administrare iustitiam ius habentibus: isti autem habent ius repetendi.

Resp. Per se loquendo Iudices non posse actionem illam reicere, sed teneri admittere. Etsi enim Clement. illa non videatur loqui de simplici actionis denegatione; solum enim prohibet hos actus: 1. Facere, scribere, dictare statuta, vt soluatur vsuræ. 2. Liberè & scienter iudicare vt solutæ cum repetuntur, non restituantur. 3. Huiusmodi statuta iam edita ex libris communitatum non delere. 4. Talia statuta, vel consuetudines parem vim habentes obseruare; & hæc omnia cum præsumptione. Vbi manifestum est, non contineri simplicem actionis denegationem. Tamen secunda ratio allata satis probat, Iudices ordinariè id non posse.

Dico, Ordinariè; quia si alicubi putaretur necessarium, vel valde expediens bono publico, vt vsuræ permittantur, eò quod non suppetat alia ratio minore incommodo, pauperibus, mechanicis, & aliis indigentibus succurrendi; & vsurarij nollent mutuari, si talis actio concedatur, tunc posset Princeps supremus permittere, & etiam statuere, vt Iudices inferiores actionem denegent. Sic enim denegatur actio in multis aliis causis, vbi tamen est obligatio naturalis; vt cum quis deceptus est citra dimidium iusti pretij. Itaque ob publicum commodum non videtur dubitandum, quin hæc actio denegari possit: in qua sententia deprehendi postea esse Azorium lib. 8. Infit. moral. cap. 22. q. 13. dubit. 3. & Nauarrum in Consil. lib. 5. tit. de Iudæis & Saracenis, consil. 3. n. 7. & 8. & consil. 4. n. 3. qui non restringunt ad casum, quo id videatur necessarium bono publico: sed absolutè docent, Principes supremos posse repetentibus vsuras denegare actionem. Imò Nauarrus amplius affirmat, Principem posse statuere & compellere vt vsuræ permittat soluantur. Ratio est; quia Princeps non tenetur in omni casu iustitiam subditis administrare, sed solum quando id fieri potest sine notabili incommodo. ergo sicut, vt videtur incommodum multarum litium, potest denegare actionem in deceptione citra dimidium, & in promissionibus simplicibus, &c. ita ad vitandum incommodum pauperum & mechanicorum in republ. potest denegare actionem in repetitione vsuræ. Confit. quia Princeps non tenetur administrare iustitiam, quando ipsa communitas id non vult; sed mauit pati aliquam iniuriam, quam priuari certo commodo. atqui in hoc casu nostro communitas non cupit, ergo, &c. Non tamen vsurarij ideirò sunt liberi in conscientia, nec minùs ab Ecclesia iuxta canones puniri possunt, aut vsuræ in foro Ecclesiastico repeti.

Cum autem nulla in eo vertitur boni communis utilitas, puto Principem non posse actionem repellere, aut permittere vt Iudices inferiores repellant; sed tenentur eos cogere vt admittant. Tum quia tenetur impedire peccata, præsertim contra legem naturæ, vt sunt vsuræ; tum quia tenetur administrare iustitiam, & curare vt ab omnibus administraretur, nisi iusta aliqua ratio permittenda iniuriæ subsit. Clementina illa non pertinet ad supremos Principes, sed solum ad Iudices inferiores, vt ex verbis eius manifestum est.

Tertiò, Notarius, qui Instrumentum vsurarium ita conficit inuito mutuatario, vt ex eo re ipsa cogatur soluere vsuras: vt si contractui vsurario prætendat honestum nomen mutui vel venditionis. Notandum tamen, qualecumque Instrumentum conficiat, si id faciat volente mutuatario, non teneri ad restitutionem; quia non lædit inuitum, similiter non tenetur, si exprimat contractum qualis est. nam ex vi talis Instrumenti non possunt vsuræ exigi, nisi fortè alicubi esset iniquum statutum, quo cogentur mutuatarij eas soluere. rarò tamen vsu venit vt Notarius teneatur; quia non facit instrumentum nisi volente mutuatario. peccat tamen semper mortiferè talia Instrumenta conficiendo; quia facit contra suum iuramentum, quod Notarij, dum munus illud suscipiunt, facere solent.

Quartò,

181
Famuli.

Quartò, Famuli & factores usurariorum, qui faciunt ipsos contractus iniquos. Aduerte tamen, Siluestrum v. Usura. 7. q. 4. cum Monaldo docere, non teneri famulum, qui ex speciali mandato domini dicentis, *Mutua Petro decem libras ad usuram meo nomine*, mutuum dedit. quæ sententia vera est, ita vt famulus tantummodò pecuniam numerare debeat. Secus verò si ipse contractus per famulum sit inuendus. tunc enim videtur efficax causa damni, imponendo illi obligationem iniustam, ob quam postea usuras soluit, si tamen non erat in potestate famuli absque eo contractu pecuniam dare, eò quòd dominus esset præsens; non videtur teneri, quia mutuatarius non censet sibi iniuriam fieri à famulo; qui aliter pecuniam numerare non potest, sed à domino, & hoc videtur velle Siluester supra.

182
Si famulus non poterat aliter dare.

Quintò, Famuli qui cogunt ad solutionem usurarum, quòd si non virgeant, & mutuatarij alioquin sponte erant soluturi, putat Sorus lib. 6. de iustit. quæst. 1. art. 4. in fine, illos non teneri: quia mutuatarij non putant sibi ab illis fieri iniuriam, & consentiunt vt dominis suis usuras acceptas tradant. sed verius est hoc ipso quò exigunt iniuriam fieri: quia iure dominorum suorum, quòd nullum est, exigunt, & directè spoliant alterum re sua. Verùm quia id sponte non faciunt, sed iussu dominorum, nec ipsis inde molumentum prouenit, non censent debitores sibi tantam iniuriam fieri, vt velint per ipsos fieri restitutionem; vel saltem quin libenter sint condonaturi si rogentur.

183
Qui cogunt ad solutionem.

Dico Secundo, Qui verò agunt partes mutuatarij, vel certè non efficaciter concurrunt, non tenentur ad restitutionem, etiamsi videantur cooperari. Tales sunt Primò, Famuli, qui recipiunt pignora, eaque asseruant. Secundò, Qui numerant pecuniam. Tertiò, Qui referunt omnia in libros rationum. Quartò, Proxenetæ, qui quærent eos qui pecunia egent, & adducunt ad usurarium. hi enim potius beneficium præstant, quàm iniuriam inferunt. vide Siluestrum v. Usura. 7. q. 3. quia non est in potestate illorum vt usurarius det pecuniam suam sine usura. Quintò, Qui pecuniam suam apud usurarium deposuerunt. modò tamen non suaserint vt usuras exigeret, nec sint earum participes, vt docet Caietanus q. 78. art. 4. Ratio est, quia nemo mutuatarius censet sibi per hoc fieri iniuriam, aut id agrè fert, quid enim illis obest quòd usurarius pecuniis abundet? fieri tamen potest vt is qui deponit, peccet; quatenus ei præbet materiam plurimum iniquorum contractuum. Sic intellige D. Thomam quæst. 78. art. 4. ad vltimum, vbi Caietanus non videtur assecutus eius mentem.

184
Non efficaciter concurrentes.

Deponens pecuniam apud usurarium.

DUBITATIO XXII.

Quenam pœna sint usurarijs constituta.

Notandum est, multas pœnas tum Iure Ciuili, tum maximè Iure Canonico in usurarios manifestos esse constitutas; vt patet cap. Quamquam, de usuris l. 6. & alibi, de quibus fuse Couarruias lib. 3. variar. cap. 3. & Siluester Usura 9. quæst. 4.

Dicuntur autem manifesti usurarij, qui facti vel Iure manifestè sunt tales. Facto quidem manifestè tales dicuntur, qui palàm, ita vt nulla tergiversatione negari possit, ad usuram dant. Iure verò, qui Iudicis sententia de hoc crimine sunt condemnati, vel qui de seipsis legitimo Iuris ordine hoc crimen coram Iudice sunt confessi, vel denique de quibus id per idoneos testes in iudicio est plenè probatum, vt docet Couarr. supra num. 4. & 5. Infamia, aut semiplena probatio non sufficit, teste Couarruias. Imò nec confessio extra iudicium, coram Parocho & testibus, vt docet Molina disput. 333. quia confessio extrajudicialis non inducit notorium Iuris. vide Glossam cap. Manifesta 2. quæst. 1.

185
Manifesti usurarij qui dicantur.

Prima pœna est, Infamia Iuris. L. Improbium. 20. C. Ex quibus causis irrog. infam. vnde si frater meus illum heredem instituat, postsum agere contra illum actione inofficiosi testamenti, vt docet Siluester ex Bartolo; & patet ex L. Fratres. 27. C. de inofficioso testamento. Item si est Clericus, beneficij obtinendi est incapax; vt pote irregularis.

186
Infamia.

Secunda est, Quòd non sint admittendi ad communionem altaris: cap. Quia in omnibus. 3. de usuris. quibus verbis non significatur, vt quidam volunt, eos esse excludendos ab officio diuino tamquam excommunicatos, sed solum à perceptione Eucharistia; hæc enim communio altaris dici solet. Addo, ipsos Iure communi non esse excommunicatos; & pœnas esse restringendas.

187

Tertia, Nec ad oblationes offerendas, dicto cap. Quia in omnibus, qui oblationes eorum acceperit, ipso facto est suspensus ab officio, donec ad arbitrium sui Episcopi satisfecerit: & compellitur reddere, vt ibidem habetur.

187

Quarta, Nec ad confessionem peccatorum, donec satisfecerint re ipsa pro sua facultate; vel idoneam cautionem dederint; (nempe pignoratitiam vel fideiussoriam) idque vel creditoribus ipsis (si sint præsentibus) vel Ordinatio loci, aut eius Vicario, vel Parocho coram testibus fide dignis, vel Notario publico, habenti mandatum ab Ordinario; vt patet ex d. cap. Quamquam, supra. Si talem cautionem præstare non possunt, debent iurare se non posse, & se facturos quidquid poterunt, vt fiat restitutio. si periculum non patiatur moram, statim absoluedi sunt, & postea cautio exigenda.

188

Quinta, Nec ad sepulturam Ecclesiasticam, d. cap. Quia in omnibus. Imò qui eos scienter sepelire præsumperit, ipso facto est excommunicatus; nec est absoluedus donec arbitrio Episcopi satisfecerit; Clementina 1. de sepulturis. Vbi non solum vespillonem seu sandapilarium, qui corpus in sepulchrum demittit, puto comprehendendi, contra Nauarr. cap. 27. nu. 137. & Caiet. v. Excomm. cap. 46. in hos enim rarissimè competit illud, qui propria temeritatis audacia præsumperit sepelire; quòd tamen hic requiritur. Vnde ridicula foret hæc constitutio, vt rectè docet Glossa in hanc Clement. sed etiam & in primis Parochum, qui funeri præest: hic enim propriè dicitur sepelire, comitantes tamen non comprehenduntur; quia hi non propriè sepeliunt, sed funus honoris causa deducunt, & adstant. Verùm autem hæc censura & illa, de qua §. 3. modò incurrantur ante

188